

МЕХАНИЗЪМ

за

мониторинг и измерване на прозрачността и отворените данни, като средство за граждански мониторинг

Механизмът е разработен в изпълнение на Дейност № 4, част от проект:

„Подобряване и граждански мониторинг на прозрачността на публичната информация и предоставянето на отворени данни - гаранция за повишено гражданско участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“

Ноември 2019 г.

Този документ е създаден в рамките на проект № BG05SFOP001-2.009-0112 „Подобряване и граждански мониторинг на прозрачността на публичната информация и предоставянето на отворени данни - гаранция за повишено гражданско участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от ЕС чрез Европейския социален фонд.

СЪДЪРЖАНИЕ:

I.	ВЪВЕДЕНИЕ	3
II.	ОСНОВНИ ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ НА МЕХАНИЗМА	4
	1. Обща методология за извършване на независимия мониторинг.....	4
III.	АЛГОРИТЪМ ЗА МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА ПО ОТДЕЛНИТЕ КРИТЕРИИ.....	7
IV.	ИНДИКАТОРИ ЗА МОНИТОРИНГ	7
	1. Критерий 1 „Правна рамка – регулации и правила, в подкрепа на отворените данни“8	
	2. Критерий 2 „Техническа рамка, в това число иновативни решения“	13
	3. Критерий 3 „ Характер на прозрачната информация и на отворените данни – ползи за гражданското общество“	16
	4. Критерий 4 „Ангажираност на заинтересованите страни – степен на гражданското участие“	22
V.	ОСНОВНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ И СЪПКИ ПРИ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА МОНИТОРИНГ НА ПРОЦЕСА ПО ФОРМУЛИРАНЕ И БЮДЖЕТИРАНЕ НА ПОЛИТИКИ.....	26
	1. Основни източници на информация	26
	2. Отделни стъпки и срокове за измерването на индикаторите	27
VI.	Определяне на комплексна оценка и представяне на резултатите	29

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Едно от предизвикателствата пред повишаване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство, е да се подобри информираността на гражданите за техните права, за целите и резултатите от дейността на администрацията, както и за процесите и механизмите на взаимодействие между гражданското общество и администрацията.

Това се потвърждава и от Стратегията за развитие на държавната администрация 2014-2020 г., Стратегическа цел 3 – Открито и отговорно управление, според която отварянето на достъпа до данните от общественния сектор ще спомогне за участието на гражданското общество в политическия живот. За целта Стратегията изисква да се осигури отваряне за гражданите на бази данни и информационни източници, които засега се използват за административни цели.

Според Европейския портал за данни (*European Data Portal*), разработен от Европейската комисия, отворени данни са всяка информация, събирана, създадена или платена от публичните органи, и предоставена свободно за повторно използване за всякакви цели.

Публичните органи произвеждат огромни количества данни за целите на собствената си работа, но други субекти – граждани, НПО и икономически оператори използват данните, когато ползват своите права, изпълняват свои задължения или предоставят услуги на своите клиенти. В този смисъл отворените данни съдържат огромен потенциал за развитието на всички области от обществото и особено за публичния сектор и неговото взаимодействие с гражданския сектор и икономическите оператори. Отворените данни могат да са фактор в управлението за постигане на прозрачност и ефективност на водените политики, целенасоченост на прилаганите стратегии, но много повече инструмент за изграждане на доверие у гражданите, както и за постигане на по-високо благосъстояние на обществото, базирано на предприемачество и иновации.

Настоящият Механизъм е разработен в рамките на Дейност 4 на Проект „Подобряване и граждански мониторинг на прозрачността на публичната информация и предоставянето на отворени данни - гаранция за повишено гражданско участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“ (Проекта).

Механизмът е приложим за измерване на прозрачността на публичната информация и на отворените данни, предоставяни от различни администрации – както централни, така и общински.

Механизмът е разработен от екип:

- Бойка Бойнузова - Експерт „Анализи и проучвания“ и

- Нина Вучкова - Експерт „Мониторинг“.

Проектът и конкретно дейност 4 са организирани и координирани от:

- Тодор Янкулов – Ръководител проект и
- Люба Кръстева – координатор.

II. ОСНОВНИ ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ НА МЕХАНИЗМА

Механизмът за мониторинг и измерване на прозрачността и отворените данни, като средство за граждански мониторинг, е публичен и целта му е да се създаде ефективен механизъм, чрез който гражданското общество да измерва прозрачността и отворените данни и по този начин да стимулира и изисква от администрацията по-качествена, прозрачна и отворена информация. От своя страна това ще улесни участието на различни представители на гражданското общество в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство.

Механизмът ще бъде адресиран към следните целеви групи, които ще бъдат запознати с него и ще могат да го използват:

- Административни структури на изпълнителната власт – администрациите по чл. 38, ал. 1 от Закона за администрацията (ЗА) и общини;
- Неправителствени организации, както и техните служители;
- Социално-икономически партньори, както и техните служители;
- Представители на бизнеса;
- Представители на обществеността.

Практическото прилагане на механизма ще спомогне за измерване на състоянието и на тенденциите в създаването и публикуването на информация в отворен формат от страна на администрацията, както и за измерване на въздействието на отворените данни за стимулиране на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство.

В допълнение, прилагането на механизма ще доведе до повишаване на ангажираността на заинтересованите представители на целевите групи, по отношение на диалога администрация – гражданско общество.

1. Обща методология за извършване на независимия мониторинг

В теорията, както и в различните методически ръководства и добрите практики в областта на мониторинга и оценката, е наличен богат набор от методи и инструменти,

Този документ е създаден в рамките на проект № BG05SFOP001-2.009-0112 „Подобряване и граждански мониторинг на прозрачността на публичната информация и предоставянето на отворени данни - гаранция за повишено гражданско участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от ЕС чрез Европейския социален фонд.

част от които са приложими и по отношение на мониторинга на прозрачността на публичната информация и отворените данни.

Според типа на търсената информация и начина на нейното събиране, методите на изследване най-общо се разделят на две големи групи – *количествени и качествени*.

Основната цел на *количествените методи* е чрез тях да бъде събрана достатъчна информация по отношение на обществени нагласи и предпочитания, която впоследствие се анализира чрез методите за анализ. При много големи масиви от респонденти и данни при количествените проучвания се използват извадкови методи с цел намаляване на времето и разходите за постигане на изследователските цели. Получените резултати се представят в количествени измерители. Най-приложимите количествени методи за събиране на информация са *кабинетното проучване и анкетното проучване*.

Качествените методи за събиране на информация са особено приложими при извършване на мониторинг и/или оценка на публични дейности и политики. Те са подходящи при събиране на по-задълбочена и нюансирана информация за мненията и поведението на изследваните лица. Едни от основните качествени методи, предназначени за събиране на информация за целите на мониторинга и оценката на публични политики са *интервютата и фокус групите*.

С цел постигане на измеримост на всички индикатори за оценка, както и за осигуряването на възможност за прилагане на хоризонтален подход по отношение на представянето на отделните администрации, за целите на настоящия Механизъм е предвидена система от индикатори, основаваща се преди всичко на **количествени методи** за събиране на данни и информация, а именно това са методите на кабинетното проучване и анкетното проучване.

Принцип на триангулацията

Съгласно разработената от Института по публична администрация *Методика за последващо въздействие*¹, триангулацията предполага, че към даден въпрос или проблем се подхожда от различни гледни точки, за да се получат възможно най-точни изводи и заключения. Съществуват три вида триангулация: триангулация на източниците на данни, триангулация на изследванията и триангулация на методите.

Триангулация на източниците на данни съчетава видове информация, които може да произтичат от количествени и качествени техники. Например, първоначалните констатации въз основа на данните от мониторинга могат да бъдат проверени и обяснени чрез разглеждането им по време на интервюта с „експерти и /или привилегирани свидетели“. И обратното, изявления на респондентите при проучването може да бъдат сверени и подкрепени от количествени данни. Информацията, получена чрез различни качествени методи, например интервю,

¹ <https://www.ipa.government.bg/bg/metodika-za-posledvashcha-ocenka-na-programi-i-normativni-aktove>

Този документ е създаден в рамките на проект № BG05SFOP001-2.009-0112 „Подобряване и граждански мониторинг на прозрачността на публичната информация и предоставянето на отворени данни - гаранция за повишено гражданско участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от ЕС чрез Европейския социален фонд.

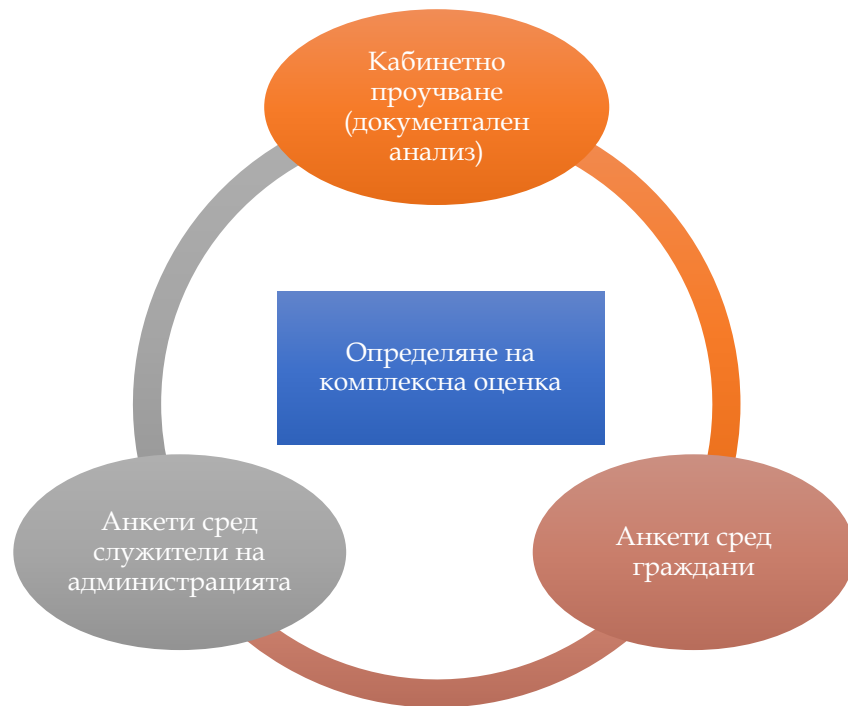

фокус групи и анализ на документи или преглед на литературата, могат да бъдат противопоставени помежду си, за да се получи последователно и надеждно становище по въпроса.

Триангулация на изследванията може да бъде постигната чрез мултидисциплинарен състав на екипа за оценяване, например, опит в публичната администрация и специфичен сектор на експертни познания, както и комбиниране на академични знания със знания на практикуващите. Всяка гледна точка може да допринесе и да обогати анализа. Освен това, няколко членове на екипа за оценяване (с общ или различен експертен опит) могат индивидуално да направят отделен анализ въз основа на един и същ набор от информация и по-късно заключенията да бъдат сравнени и прецизирани.

Триангулация на методите предполага използването на няколко изследователски техники. Структурата на оценяването обикновено съдържа подход на повече методи, при които се използват количествени и качествени методи и източници на данни, за да се отговори на въпросите за оценка. Докато количествените техники позволяват наблюдение и съпоставимост, качествените техники осигуряват вникване, обяснение и тълкуване.

При извършване на независимия мониторинг от страна на гражданското общество върху прозрачността на информацията и отворените данни, принципът на триангулацията се прилага от една страна чрез събирането на информация от три различни източника – чрез собствени

проучвания, и проучвания мнението на администрацията и на мнението на гражданите за отворените данни и администрацията, обект на мониторинга и оценката.

Този документ е създаден в рамките на проект № BG05SFOP001-2.009-0112 „Подобряване и граждански мониторинг на прозрачността на публичната информация и предоставянето на отворени данни - гаранция за повишено гражданско участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от ЕС чрез Европейския социален фонд.

От друга страна, принципът на триангулация изисква систематичното съчетаване на опита на експертния екип, извършващ мониторинга. За целта механизмът предвижда мониторингът да се извършва от екипи от минимум трима експерта, които да оценят независимо представянето на отделните администрации. Използването на този подход ще позволи адекватното съпоставяне на данните, получени от използваните различни източници на информация. Основната концепция при използване на триангулирането като принцип на оценка е, че данните и заключенията следва да се обосноват и приемат чрез използване на поне три източника на информация с цел получаване на адекватно ниво на достоверност.

III. АЛГОРИТЪМ ЗА МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА ПО ОТДЕЛНИТЕ КРИТЕРИИ

Оценката на отделните индикатори и по четирите стълба се извършва по четиристепенна скала (от 0 до 3 т.), като с 0 точки се оценява най-ниската степен на прозрачност и ефективност, а с 3 точки съответно най-високата степен. В случаите в които за даден индикатор не е налична информация и/или данни, които да позволят оценяване, се присъждат 0 точки.

Оценката подлежи на задължителна мотивировка. За целите на обосновката се попълва следната таблица:

Индикатори	Оценка	Обосновка
Индикатор И...	0	
Индикатор И...	1	
Индикатор И...	2	
Индикатор И...	3	

IV. ИНДИКАТОРИ ЗА МОНИТОРИНГ

Индикаторите са важен източник на информация, на който се основава всяка една дейност по осъществяването на мониторинг и оценка. Залагането на специфични, измерими, постижими, релевантни и определени във времето индикатори за осъществяването на дадена дейност (в случая извършването на мониторинг и измерването на прозрачността на публичната информация и предоставянето на отворени данни, като гаранция за повишено гражданско участие в процесите на

Този документ е създаден в рамките на проект № BG05SFOP001-2.009-0112 „Подобряване и граждански мониторинг на прозрачността на публичната информация и предоставянето на отворени данни - гаранция за повишено гражданско участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от ЕС чрез Европейския социален фонд.

формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство на централно и местно ниво) е в основата на извършването на качествен мониторинг на нейното изпълнение.

За целите на настоящия Механизъм е предвидена система от индикатори със съответното остойностяване за тяхното измерване, която да осигури систематичен и унифициран подход на гражданския мониторинг на прозрачността на публичната информация и предоставянето на отворени данни.

Предвидената система от индикатори предоставя възможност за количествено остойностяване на заложените критерии за мониторинг и е в съответствие със заложените по проекта условия:

- Правна рамка – регулации и правила, в подкрепа на прозрачността и отворените данни;
- Техническа рамка, в това число иновативни решения;
- Характер на прозрачната информация и на отворените данни – ползи за гражданското общество;
- Ангажираност на заинтересованите страни – степен на гражданското участие.

Оценката по отделните индикатори се извършва по четиристепенна скала (от 0 до 3 т.), като по-долу са посочени конкретните начини за остойностяване и оценка по всеки един от индикаторите по четирите критерия за мониторинг.

1. Критерий 1 „Правна рамка – регулации и правила, в подкрепа на отворените данни“

Националната правна рамка, регламентираща отворените данни, обхваща Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ) и Наредбата за стандартните условия за повторно използване на информация от обществеността и за нейното публикуване в отворен формат (Наредбата).

Двата нормативни акта въвеждат редица изисквания за създаването и поддържането на обществена информация в отворен формат. Настоящият критерий цели да оцени степента, в която нормативните изисквания са приложени и дали и доколко минимално изискуемото е надхвърлено. В този смисъл, критерият оценява не само законосъобразността на действията на организациите по отношение на публикуването на информация в отворен формат, но и тяхната проактивна ангажираност за надхвърляне на минималните нормативни изисквания.

Индикатор 1.1: Наличие на вътрешни правила и документи (И1.1)

Нормативните изисквания за създаването и поддържането на обществена информация в отворен формат са формулирани общо и следва да бъдат приложени

от всяка една организация, съобразно нейните специфики и ресурси. В този смисъл, организациите от публичния сектор следва да имат достатъчно адекватни вътрешни правила, процедури и планове, които да регламентират вътрешния ред за постигане и надхвърляне на нормативните изисквания.

Настоящият индикатор отразява подхода на обезпечаване с процедури и планове от страна на администрацията на посочените нормативни изисквания, както и изчерпателността и адекватността на процедурите и плановете.

Начин за остойностяване и оценка по И1.1:

3 т. – В допълнение към вътрешните правила и годишните планове, администрацията има стратегия / план за отворени данни, които надграждат законовите изисквания и като минимум съдържат: публикуване на отворени данни на сайт/ портал на администрацията, мерки/ дейности за информирание на обществеността за начините на достъпване и използване на отворените данни (информационни кампании), мерки/дейности, насочени към създаване на партньорство с представители на заинтересованите страни и обществеността, по отношение на използването на отворените данни и създаването на иновативни приложения въз основа на тях.

2 т. – В допълнение към вътрешните правила за създаване и поддържане на обществена информация в отворен формат, администрацията приема ежегодни планове за приоритетно публикуване на набори от данни в отворен формат.

1 т. – Администрацията има вътрешни правила, включващи като минимум ред за създаване, поддържане, предоставяне на обществена информация в отворен машинночетим формат, ред за поетапно публикуване на информацията на Портала за отворени данни и отговорно лице.

0 т. – Администрацията няма вътрешни правила (в това число стратегии, планови документи), специфициращи изпълнението на нормативните изисквания за създаването и поддържането на обществена информация в отворен формат.

Индикатор 1.2: Изпълнение на изискването за публикуване на обществена информация в отворен машинночетим формат (И1.2)

ЗДОИ и Наредбата регламентират минималните изисквания за създаването и поддържането на обществена информация в отворен формат. По отношение на обема на информация, която следва да се публикува в отворен формат, Наредбата въвежда изискването организациите от общественения сектор да създават, поддържат, актуализират и публикуват в профила си в Портала за отворени данни набори от данни и метаданни към тях, определени по реда на чл. 15б от ЗДОИ.

Според извършените по проекта проучвания и анализи, обемът, качеството и достъпността на отворените данни, публикувани от администрацията, не са достатъчни, за да стимулират активно участие на гражданите във формулирането, изпълнението и мониторинга на политики и нормативни актове. Липсват достатъчни, актуални и в реално време данни, които да се използват при провеждането на предприемачески инициативи. Липсва активна дейност на администрацията за провеждане на информационни кампании, създаване и публикуване на информационни материали и обучителни ресурси за отворените данни и начините за тяхното използване с практически, приложен и научно-изследователски характер, липсва активно търсене на обратна връзка.

В тази връзка, настоящият индикатор оценява обема и качеството на публикуваната информация, както и наличието на допълнителна информация (информационни материали и обучителни ресурси), повишаваща информираността на обществото и достъпността на отворените данни. Предвид факта, че нормативните изисквания са общо формулирани и регламентират един необходим минимум по отношение на създаването и публикуването на информация в отворен формат, индикаторът дава по-малък брой точки за изпълнение на изискването на чл. 15, ал. 3 от ЗДОИ.

Начин за остойностяване и оценка по И1.2:

3 т. – Администрацията публикува поетапно данни, обхващащи над 50 % от информацията по чл. 11 от Наредбата за стандартните условия за повторно използване на информация от обществеността и за нейното публикуване в отворен формат, както и допълнителна информация - информационни материали и обучителни ресурси, предназначена да информира потребителите на отворените данни, да ги подпомогне при достигането и използването на данните.

2 т. – Администрацията публикува поетапно данни, надхвърлящи данните по списъка, издаден на основание чл. 15б, ал. 3 от Закона за достъп до обществена информация списъка. Когато дадена администрация не е включена в списъка, публикува поетапно данни, обхващащи над 50 % от информацията по чл. 11 от Наредбата за стандартните условия за повторно използване на информация от обществеността и за нейното публикуване в отворен формат.

1 т. – Администрацията публикува (в пълен обем) само данни по списъка, издаден на основание чл. 15б, ал. 3 от Закона за достъп до обществена информация. Когато дадена администрация не е включена в списъка, публикува поетапно данни, обхващащи до 50 % от информацията по чл. 11 от Наредбата за стандартните условия за повторно

използване на информация от обществения сектор и за нейното публикуване в отворен формат.

0 т. – Администрацията не публикува обществена информация в отворен формат или публикува в непълен обем данни по списъка, издаден на основание чл. 15б, ал. 3 от Закона за достъп до обществена информация.

Индикатор 1.3: Организационна обезпеченост на дейността по създаване и публикуване на информация в отворен формат (И1.3)

Съгласно чл. 8, ал. 3 от Наредбата, ръководителите на организациите от обществения сектор определят длъжностни лица - администратори на профили, които попълват данните за съответната организация и публикуват информацията в отворен формат на Портала за отворени данни, поддържан от администрацията на Министерския съвет.

Според извършените по проекта проучвания и анализи, липсата в нормативните изисквания на конкретни и детайлни отговорности и задължения за организациите от обществения сектор и занижените санкции за неспазване на законовите разпоредби, не стимулират администрацията за проактивно и ефективно създаване и публикуване на информация в отворен формат.

Наредбата въвежда единствено отговорността на съответните длъжностни лица за публикуване на информация на портала на МС. Липсват функции, насочени към улесняване и стимулиране на взаимодействието между администрацията и обществото, във връзка с отворените данни.

За ефективното прилагане от обществени организации на дадена регулация, е важно да бъдат определени ясно отговорните за това органи и лица и съответните им правомощия и функции. Подобни функции могат да са насочени към организиране и предоставяне на обучения, създаване на портали на самите публично правни организации, разработване и предоставяне на насоки и указания, консултации за използване на отворените данни, провеждане на информационни кампании и т.н.

В тази връзка, настоящият индикатор оценява, както съответствието на администрациите с нормативните изисквания, така и дали са надхвърлили тези изисквания, като адекватно са обезпечили с нужните служители или структури процеса по създаване и публикуване на информация в отворен формат.

Начин за остойностяване и оценка по И1.3:

3 т. – В администрацията има назначено/ определено длъжностно лице, което има отговорности и работи проактивно **не само** за създаване, поддържане, предоставяне на обществена информация в отворен формат, чрез публикуването ѝ на всички възможни комуникационни канали на организацията, **но и за повишаване информираността на**

заинтересованите страни (потребители на отворените данни и обществото като цяло) и за изграждане на партньорски отношения с тях.

2 т. – В администрацията има назначено/ определено длъжностно лице, което има отговорности и работи проактивно за създаване, поддържане, предоставяне на обществена информация в отворен формат, чрез публикуването ѝ на други комуникационни канали на организацията (интернет сайт на организацията, интернет сайт на проекти).

1 т. – В администрацията има назначено/ определено длъжностно лице, което попълва данните за съответната организация и публикува информацията на Портала за отворени данни, в съответствие с минималните изисквания на нормативната уредба.

0 т. – В администрацията няма назначено/ определено длъжностно лице, администратор на отворени данни.

Индикатор 1.4: Периодичност на актуализацията на публикуваната в отворен формат информация (И1.4)

Съгласно чл. 9, ал. 3 от Наредбата, при невъзможност за автоматично актуализиране на данните администраторът на профила на съответната организация от общественения сектор актуализира информацията на Портала за отворени данни, съобразно срокове, определени в разпоредбата.

Актуалността на публикуваната в отворен формат информация е ключова за нейното качество и съответно за доверието на потребителите и за стимулирането на активно участие на гражданите във формулирането, изпълнението и мониторинга на политики и нормативни актове.

Настоящият индикатор измерва именно актуалността на отворените данни.

Възможни отговори на въпроса, предназначен за остойносттаване и оценка по И1.4:

3 т. – Публикуваната от администрацията информация в отворен формат се актуализира автоматично.

2 т. – Публикуваната от администрацията информация в отворен формат се актуализира периодично, в съответствие с изискванията на чл. 9, ал 3 на Наредба за стандартните условия.

1 т. – Публикуваната от администрацията информация в отворен формат се актуализира периодично, но по-рядко от сроковете, заложен в чл. 9, ал 3 на Наредба.

0 т. – Публикуваната от администрацията информация в отворен формат не се актуализира.

2. Критерий 2 „Техническа рамка, в това число иновативни решения“

Техническата рамка регламентира техническите въпроси на публикуването на информация в отворен формат и включва компоненти като:

- Лицензи;
- Формати;
- Метаданни;
- Стандарти и др.

Техническата рамка е ключова за публикуването по последователен, устойчив и открит начин, на пълни и качествени масиви от данни.

Индикатор 2.1: Структуриране на отворените данни (И2.1)

Съгласно Наредбата, отворените данни се публикуват и актуализират при възможно най-висока степен на обособеност, гарантираща тяхната пълнота. Данните трябва да се предоставят във вида, в който са създадени.

Когато е възможно, данните трябва да са достъпни като обобщени записи на данни (масиви от данни), както и чрез приложно-програмни интерфейси (API), за да се улесни автоматичната им обработка. Данните трябва да се създават и поддържат в електронен формат за данни, който е структуриран по начин, позволяващ лесно идентифициране, разпознаване, извличане на специфични данни и/или свързване с други данни чрез програмни приложения.

Настоящият индикатор оценява дали и доколко отворените данни се публикуват структурирано, съобразно изискванията или по начин, който ги надхвърля.

Начин за остойностяване и оценка по И2.1:

3 т. – Публикуваните от администрацията отворени данни са пълни и структурирани по категории, теми или набори от данни. В допълнение са налични приложно-програмни интерфейси (API), за да се улесни автоматичната им обработка.

2 т. – Публикуваните от администрацията отворени данни са пълни и структурирани по категории, теми или набори от данни.

1 т. – Публикуваните от администрацията отворени данни, касаещи дадена категория, тема или набор от данни, са пълни, но не са обособени (структурирани) в масиви. Неструктурирани са данни, които са публикувани без да са обособени в конкретна категория, тема или набор от данни. Липсата на структуриране затруднява намирането и използването на информацията.

0 т. – Публикуваните от администрацията отворени данни не са пълни. Непълни са данни, които не предоставят цялата налична информация за дадена категория, теми или набор от данни, създавани в резултат от изпълнение на функциите на администрацията. Непълнотата затруднява намирането и използването на информацията.

Индикатор 2.2: Формат на отворените данни. Метаданни (И2.2)

Съгласно чл. 2 на Наредбата, организациите от общественения сектор поетапно публикуват на Портала за отворени данни информационните масиви и ресурси, които поддържат, достъпът до които е свободен, в **отворен машинночетим формат**, позволяващ повторно използване, **заедно със съответните метаданни**.

Съгласно чл. 6 от Наредбата, към информацията в отворен формат се създават, поддържат и предоставят за повторно използване съответни метаданни или се посочва референция (URL) към схема, съдържаща метаданни, описващи структурата и предназначението на данни, включени в обхвата на информацията.

Съгласно чл. 12 от Наредбата, информацията, предоставена за повторно използване в машинночетим формат, се придружава от разяснения за метаданните и от установена терминология.

Според дефинициите на нормативните актове (ЗДОИ и Наредбата), машинночетим формат е електронен формат за данни, който е структуриран по начин, по който, без да се преобразува в друг формат, позволява софтуерни приложения да идентифицират, разпознават и извличат специфични данни, включително отделни факти и тяхната вътрешна структура. Отворен машинночетим формат е такъв, който не налага употребата на специфична платформа или специфичен софтуер за повторно използване на съдържанието и е предоставен на обществеността без ограничения, които биха възпрепятствали повторното използване на информацията, като например CSV, JSON, XML, RDF и др. Пълен списък на машинночетимите формати, публикуван от Open Data Monitor, може да се намери на следния линк:

https://github.com/opedatamonitor/odm.restapi/blob/master/odmapi/def_formatLists.py#L5-L39

Според добрите практики (установени на база на проучванията и анализите, извършени в рамките на проекта) отворените данни трябва да са придружени от метаданни, които трябва да указват заглавие и съдържание на набора данни, метод на набиране, автор или издател, категория (област) на информацията, времеви период, лиценз, дата на публикуване, честота на актуализиране, промени, ключови думи и др.

Колкото повече информация съдържат метаданните, толкова по-голяма е ползата от тях за потребителите.

Начин за остойностяване и оценка по И2.2:

3 т. – Всички публикувани от администрацията отворени данни имат метаданни и всички данни са в машинночетим формат.

2 т. – За до 25% от публикуваните от администрацията отворени данни няма метаданни или данните не са в машинночетим формат.

1 т. – За до 50% от публикуваните от администрацията отворени данни няма метаданни или данните не са в машинночетим формат.

0 т. – За над 50% от публикуваните от администрацията отворени данни няма метаданни или данните не са в машинночетим формат.

Индикатор 2.3: Лицензи и такси за използване на отворените данни (И2.3)

Съгласно чл. 41ж. от ЗДОИ, информация от обществеността се предоставя за повторно използване безплатно или след заплащане на такса, която не може да надхвърля материалните разходи по възпроизвеждането и предоставянето на информацията.

Наличието на такси обуславя достъпността на отворените данни. Настоящият индикатор измерва количеството отворени данни, публикувани без да се изисква заплащане на такса, което е показател за достъпност.

Начин за остойностяване и оценка по И2.3:

3 т. – Всички публикувани от администрацията отворени данни са достъпни без заплащане на такса.

2 т. – За до 25% от публикуваните от администрацията отворени данни се изисква заплащане на такса, за да бъдат използвани.

1 т. – За до 50% от публикуваните от администрацията отворени данни се изисква заплащане на такса, за да бъдат използвани.

0 т. – За над 50% от публикуваните от администрацията отворени данни се изисква заплащане на такса, за да бъдат използвани.

Индикатор 2.4: Иновативни подходи и механизми на портала (И2.4)

На база на направените в рамките на проекта проучвания и анализи, се установи, че не само недостатъчните обем, качество и достъпност на отворените данни, публикувани от администрацията, са причина за слабото участие на гражданите във формулирането, изпълнението и мониторинга на политики и нормативни актове, но в допълнение и липсата на активна дейност на администрацията за провеждане на информационни кампании, създаване и публикуване на информационни материали

и обучителни ресурси за отворените данни и начините за тяхното използване, като недостатъчно активното търсене на обратна връзка засилват негативния ефект.

Доколкото промотирането на отворените данни и ползите от тях и изграждането на активно партньорство с гражданите в областта на отворените данни са отговорност на администрацията, настоящият индикатор измерва проактивността и иновативността на подходите и мерките, предприети от администрацията.

Възможни отговори на въпроса, предназначен за остойностяване и оценка по И2.4:

3 т. – В допълнение на информацията и механизмите, нужни за 2 точки, са предоставени възможности (в това число технологични) за разработване и публикуване от гражданите на приложения, базирани на отворените данни, за провеждане на технологични маратони, с цел стимулиране на използване на отворени данни от ИТ разработчици.

2 т. – В допълнение на информацията, публикувана за 1 точка, са налични възможности за подаване на заявки за публикуване на конкретна информация в отворен формат. Подадените заявки се публикуват.

1 т. – Администрацията публикува на своята интернет страница или на специален портал (в това число за конкретни проекти или дейности) информация в отворен формат. В допълнение има публикувана допълнителна информация – обучителни материали, указания, информация, възможности за получаване на обратна връзка и др.

0 т. – Администрацията публикува на своята интернет страница или на специален портал (в това число за конкретни проекти или дейности) информация в отворен формат, но няма никаква допълнителна информация, улесняваща достъпването и ползването.

3. Критерий 3 „Характер на прозрачната информация и на отворените данни – ползи за гражданското общество“

Докато първите два критерия оценяват обезпечеността на дейността по публикуване на информация в отворен формат с нормативни актове, вътрешни правила, планове и организационна структура, както и техническите характеристики на отворените данни, настоящият критерий е предназначен, да оцени характера на информацията, публикувана в отворен формат, от гледна точка на ползите, които тя носи на гражданското общество.

Според проучването на добри практики и иновативни решения за повишаване на прозрачността и достъпа до отворени данни, извършено в рамките на настоящия проект, знанието в областта на отворените данни има широк спектър и приложният

му характер може да е източник на множество ползи, което се потвърждава от редица изследвания. Такива са по-висока прозрачност и демократичен контрол, активизиране на участието на гражданското общество, развитието и стимулирането на самоинициативи на гражданите и бизнеса, подобряване или създаване на нови частни продукти и услуги, иновации, подобряване на ефективността и ефикасността на административните услуги, измерване на ефекта от провежданите политики и други.

Измерването и особено постигането на високи стойности на индикаторите от настоящия критерий е трудно и предполага наличие на механизми за мониторинг и провеждане на мониторинг на ползите от отворените данни от страна на самите администрации, както и на една висока информираност и активност по отношение на отворените данни от страна на гражданите и обществото като цяло. Активната работа на администрациите по промотиране на отворените данни, измерване на ефекта от тях и създаване на активен диалог с гражданите, е добра практика, към която всички съвременни администрации трябва да се стремят и която изпълва със смисъл самото създаване и публикуване на информация в отворен формат. В този смисъл, въпреки че индикаторите на критерия са трудни за постигане и измерване, те показват посоката, към която администрациите трябва да се стремят в своята дейност по отваряне на информация за обществото.

Индикатор 3.1: Измерване от администрацията на въздействието на отворените данни по отношение на ползите, които те носят на гражданското общество (ИЗ.1)

Според Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор (ЗФУКПС), организациите от публичния сектор постигат целите си, като функционират по законосъобразен, икономичен, ефикасен и ефективен начин.

Един от основните елементи на управлението и контрола е елементът информация и комуникация, като това включва идентифициране, събиране и разпространяване в подходяща форма и срокове на надеждна и достоверна информация, която да позволява на всяко длъжностно лице да поеме определена отговорност.

Съгласно интегрираната рамка за вътрешен контрол COSO, на която е базиран ЗФУКПС, част от елемента информация и комуникация е и външната комуникация – обмяната на информация с външни за организацията субекти.

В този смисъл, доколкото отговорностите на длъжностните лица от държавната администрация и организациите от публичния сектор като цяло са насочени към задоволяване на различни обществени интереси и потребности, изискването за идентифициране, събиране и разпространяване в подходяща форма и срокове на надеждна и достоверна информация, се припокрива с изискването на ЗДОИ и

Наредбата към него, за публикуване на информация в отворен формат. Публикуването на отворени данни съответно е част от външната комуникация и от съответния елемент на управление и контрол, съгласно ЗФУКПС.

Същевременно, за да постигне задължението за ефективно и ефикасно функциониране, организацията от публичния сектор е длъжна, да поставя нужните индикатори и да измерва тяхното постигане. За целта ЗФУКПС въвежда и елемента мониторинг – част от управлението и контрола.

Доколкото външната комуникация и в частност публикуването на информация в отворен формат, е едно от ключовите задължения на организациите от публичния сектор за ефективно и ефикасно изпълнение на поставените цели, те също подлежат на мониторинг, по смисъла на ЗФУКПС. Качественият мониторинг измерва не само законосъобразното изпълнение на задълженията (в случая публикуването на информация в отворен формат), но и целесъобразността им, а именно доколко отворените данни носят полза за обществото като цяло и за конкретните заинтересовани групи лица.

Предвид изложеното, настоящият индикатор оценява как администрацията измерва въздействието на отворените данни по отношение на ползите, които те носят на гражданското общество.

Начин за остойностяване и оценка по ИЗ.1:

3 т. – В допълнение към изискванията за 2 точки, администрацията (като част от процедурите и методиките или в допълнение към тях), разчита и на външни източници (проучвания или доклади от частния сектор, неправителствени организации, международни организации и др.), за да определи въздействието на отворените данни по отношение на ползите, които те носят на гражданското общество. Информацията от тези външни източници е взета предвид при проведените измервания на въздействието.

2 т. – Администрацията има процедури и методики за измерване на въздействието на отворените данни по отношение на ползите, които те носят на гражданското общество, като тези процедури използват вътрешни за администрацията данни и ресурси. Администрацията вече е провеждала измервания на въздействието.

1 т. – Администрацията има процедури и методики за измерване на въздействието на отворените данни по отношение на ползите, които те носят на гражданското общество, като тези процедури използват вътрешни за администрацията данни и ресурси. Администрацията все още не е измервала това въздействие.

0 т. – Администрацията няма процедури за измерване на въздействието на отворените данни по отношение на ползите, които те носят на гражданското общество и не измерва това въздействие.

Индикатор 3.2: Ползи от отворените данни за обществото (ИЗ.2)

Според проведеното в рамките на проекта социологическо проучване, една четвърт от гражданите биха използвали отворени данни за защита и задоволяване на обществени права и интереси, една четвърт – за защита и задоволяване на професионални права и интереси, а над 60% - за защита и задоволяване на лични права и интереси.

Предходният индикатор оценява способността на администрацията да измери ползите от публикуваните от нея отворени данни за обществото.

Настоящият индикатор разчита на проведения от администрацията мониторинг и оценява какви са основните ползи, задоволени от публикуваната от администрацията информация в отворен формат.

Отчитайки разнообразието на областите на обществени отношения, в които изпълняват своите функции администрациите, както и многообразието на създаваните от тях отворени данни, настоящата методика не може да предложи точни измерители на оценка, до колко данните на дадена конкретна информация водят в значителна степен до задоволяване на индивидуални и професионални права и интереси, до колко задоволяват обществени такива и каква част от потребителите на отворените данни следва да подават и обратна връзка (искания за публикуване на отворени данни, предложения във връзка или на база на отворените данни и т.н.), за да се счита че съответната полза е значителна.

Индикаторът използва данните от извършения от самата администрация мониторинг на въздействието на отворените данни по отношение на ползите, които те носят на обществото и съответно разчита, че резултатите от този мониторинг измерват наличието и степента на въздействие на тези ползи.

Начин за остойностяване и оценка по ИЗ.2:

3 т. – В допълнение към условията за 2 точки, проведеният от администрацията мониторинг показва, че публикуваните от нея отворени данни и съпътстваща информация към тях (информационни и обучителни материали, възможности за разработване и публикуване на приложения, базирани на отворените данни, за провеждане на технологични маратони, състезания и т.н.) водят и до активен диалог и сътрудничество с гражданите и до подобряване работата на администрацията.

2 т. – Проведеният от администрацията мониторинг показва, че публикуваните от нея отворени данни и съпътстваща информация към тях (информационни и обучителни материали, възможности за разработване и публикуване на приложения, базирани на

отворените данни, за провеждане на технологични маратони, състезания и т.н.) водят в значителна степен и до ползи по отношение на обществени права и интереси.

1 т. – Проведеният от администрацията мониторинг показва, че публикуваните от нея отворени данни и съпътстваща информация към тях (информационни и обучителни материали, възможности за разработване и публикуване на приложения, базирани на отворените данни, за провеждане на технологични маратони, състезания и т.н.) водят преди всичко до ползи по отношение на лични и професионални права и интереси.

0 т. – В администрацията не са налични данни за ползите, които публикуваните от нея отворени данни носят на обществото.

Индикатор 3.3: Оценка от страна на оценяваната администрация относно ползите от отворените данни за обществото (ИЗ.3)

Индикаторът не зависи от резултатите от мониторинга, проведен от администрацията и взет предвид при предходния индикатор. Дори при наличие на резултати от проведен мониторинг, целта на настоящия индикатор е да оцени възприятието на самите служители на администрацията, по отношение на ползите от отворените данни за обществото.

Индикаторът се изчислява като средноаритметична стойност на отговорите, получени от анкета сред служители от администрацията. Възможните отговори са по четиристепенна скала от 0 до 3 т. За целта във въпросника, предназначен за администрацията, обект на независим мониторинг по настоящата методика, се включва следния примерен въпрос:

„Смятате ли, че създаваната и публикувана от Вашата администрация информация в отворен формат носи ползи за обществото като цяло и за конкретните заинтересовани групи лица и какви?“

Възможни отговори на въпроса, предназначен за остойностяване и оценка по ИЗ.3:

3 т. – В допълнение към информираността на заинтересованите лица и гражданите като цяло и подобряване работата на организацията, носи полза и за създаването на активен диалог и сътрудничество по различни политики и въпроси със заинтересованите лица и гражданите като цяло.

2 т. – В допълнение към информираността на заинтересованите лица и гражданите като цяло, носи полза и за подобряване работата на организацията.

1 т. – Носи преди всичко полза за информираността на заинтересованите лица и гражданите като цяло.

0 т. – Не носи никакви или носи пренебрежимо малки, на фона на усилията ползи.

При задаване на подобен въпрос е нормално отделните представители на администрацията да дават различни отговори. Ако не се търси и получава един обобщен въпросник, а се получават и обобщават по-голям брой въпросници, попълнени от различни служители, резултатът ще бъде процентно разпределение на отговорилите, между различните възможни отговори.

Предвид факта, че е нереалистично да се очаква ситуация, в която 100% от отговорилите посочват отговор за 2 или 3 точки, препоръчваме 2 точки да се дават при поне 30% отговори за 2 точки и под 30% отговори за 3 точки. Съответно, препоръчваме при наличие на поне 30% отговори за 3 точки, да се дават на цялата администрация 3 точки по индикатора.

Тези проценти показват един достатъчен брой представители на организацията, имащи разбиране за наличието на конкретната полза, за да се присъди съответния брой точки.

В допълнение, при положителна промяна в процента на посочилите даден отговор, оценяващите могат да проследяват и положителни тенденции.

Индикатор 3.4: Оценка от страна на гражданите относно ползите от отворените данни за обществото (ИЗ.4)

Индикаторът не зависи от резултатите от мониторинга, провеждан от администрацията и взет предвид при предходния индикатор. Дори при наличие на резултати от проведен мониторинг, целта на настоящия индикатор е да оцени възприятието на самите граждани, по отношение на ползите от отворените данни за обществото.

Индикаторът се изчислява като средноаритметична стойност на отговорите, получени от анкета сред гражданите. Възможните отговори са по четиристепенна скала от 0 до 3 т. За целта във въпросника, предназначен за гражданите, обхванати от независим мониторинг по настоящата методика, се включва следния примерен въпрос: *„Смятате ли, че създаваната и публикувана от администрация X информация в отворен формат носи ползи за обществото като цяло и за конкретните заинтересовани групи лица и какви?“*

Възможни отговори на въпроса, предназначен за остойностяване и оценка по ИЗ.4:

3 т. – В допълнение към информираността на заинтересованите лица и гражданите като цяло и подобряване работата на организацията, носи полза и за създаването на активен диалог и сътрудничество по различни политики и въпроси със заинтересованите лица и гражданите като цяло.

2 т. – В допълнение към информираността на заинтересованите лица и гражданите като цяло, носи полза и за подобряване работата на организацията.

1 т. – Носи преди всичко полза за информираността на заинтересованите лица и гражданите като цяло.

0 т. – Не носи никакви или носи пренебрежимо малки, на фона на усилията ползи.

При задаване на подобен въпрос е нормално отделните анкетиращи да дават различни отговори, като резултатът ще бъде процентно разпределение на отговорилите, между различните възможни отговори.

Предвид факта, че е нереалистично да се очаква ситуация, в която 100% от отговорилите посочват отговор за 2 или 3 точки, препоръчваме 2 точки да се дават при поне 25% отговори за 2 точки и под 25% отговори за 3 точки. Съответно, препоръчваме при наличие на поне 25% отговори за 3 точки, да се дават на цялата администрация 3 точки по индикатора.

Тези проценти показват един достатъчен брой анкетиращи, имащи разбиране за наличието на конкретната полза, за да се присъди съответния брой точки и кореспондират и на нагласите на гражданите, установени с представително социологическо проучване, в рамките на настоящия проект.

В допълнение, при положителна промяна в процента на посочилите даден отговор, оценяващите могат да проследяват и положителни тенденции.

4. Критерий 4 „Ангажираност на заинтересованите страни – степен на гражданското участие“

Проектът, в резултат от който е изготвена настоящата методика, е насочен към преодоляване на предизвикателствата пред комуникацията и взаимодействието на администрацията с гражданското общество, които се проявяват заради слабости в прозрачността на публичната информация и отворените данни.

В тази връзка, измерването на ангажираността на заинтересованите страни и на гражданите като цяло в диалога с администрацията и конкретно в различни дейности, включително участие във формулиране на политики, контрол и мониторинг на дейността на администрацията, е ключово за постигане целите на проекта.

Настоящият критерий измерва именно как и до колко гражданите се ангажират активно по отношение дейността на администрацията, като използват за целта публикуваната от нея информация в отворен формат.

Индикатор 4.1: Начин на използване на отворените данни (И4.1.)

Докато индикаторите на предходния критерий оценяваха ползите от отворените данни, настоящият индикатор оценява начина, по който отворените данни

се използват, както и проактивността на ползвателите, като показател за тяхната активност и ангажираност на ползвателите. Индикаторът отразява идеята, че за да са активни в своя диалог с администрацията, гражданите имат нужда и използват публикуваните отворени данни. Начинът и проактивността на използване са показател за тяхната активност.

Начин за остойностяване и оценка по И4.1:

3 т. – В допълнение към дейностите по предходната точка, потребителите разработват и публикуват различни технологични приложения, базирани на публикуваните отворени данни, като за целите на индикатора, през обхванатия от измерването период се създава/ актуализира поне едно приложение.

2 т. – В допълнение към дейностите по предходната точка, потребителите участват в събития, обявени или организирани от администрацията във връзка с отворените данни - обществени обсъждания, хекатони, състезания, конкурси и др. Налице е достатъчно активно участие (в зависимост от характера на събитието) във всички обявени или организирани през съответния период събития.

1 т. – В допълнение на достъпването и свалянето на отворени данни, потребителите изпращат на администрацията заявки за публикуване на конкретна информация в отворен формат, търсят разяснения или друга свързана информация или подават друг вид обратна връзка по публикуваната информация. Заявките за измервания период не са единични случаи.

0 т. – Потребителите на отворени данни достъпват и свалят публикуваната в отворен формат информация.

Индикатор 4.2: Цел на използването на отворените данни (И4.2)

За разлика от Индикатор 3.2, който използва данните от извършения от самата администрация мониторинг на въздействието на отворените данни, за да установи ползите, които те носят на обществото, настоящият индикатор оценява за каква цел потребителите използват отворените данни, като по този начин допринася за измерване на тяхната ангажираност по отношение на формулиране на политики, контрол и мониторинг на дейността на администрацията.

С други думи, разликата е, че Индикатор 3.2 оценява реалната полза, а Индикатор 4.2 – целената полза, която мотивира съответната ангажираност.

За да се измери и остойности настоящият индикатор, следва да се потърси и анализира информация, показващи за какви действия потребителите използват отворените данни. Подобна информация може да се изиска от администрацията, която може да я събира, а също така може да се събере чрез преглед и анализ на публични източници – информация от обществени обсъждания, от цитирания в

анализи, статии и др., на отворени данни и т.н. Ключова в този смисъл е информация за:

- искания на отворени данни, които са мотивирани с въпроси от обществен интерес или които пряко касаят обществени права и задължения;
- участие на граждани, представители на НПО и т.н. във формални и неформални групи, форуми, обсъждания и др., насочени към създаване, публикуване, използване на отворени данни за обществени права и интереси;
- проекти, анализи, проучвания и др., използващи и/или цитиращи отворени данни по въпроси от обществен интерес и т.н.

Начин за остойностяване и оценка по И4.2:

3 т. – Налице е информация за използване на отворените данни от гражданите (в това число от формални и неформални групи, НПО и т.н.) в дейности по формулиране и разработване на политики, проекти на нормативни актове и др.

2 т. – Налице е информация за използване на отворените данни за контрол и мониторинг на дейността на администрацията, от страна на гражданите (в това число от формални и неформални групи, НПО и т.н.).

1 т. – Липсва информация за използване на отворените данни за обществени цели. Отворените данни се използват за постигане на лични или бизнес права и интереси.

0 т. – Липсва информация или са налице малко на брой, спорадични достъпвания и сваляния на отворени данни.

Индикатор 4.3: Оценка от страна на администрацията относно степента на ангажираност на потребителите на отворени данни (И4.3)

Индикаторът се изчислява като средноаритметична стойност на отговорите, получени от анкета сред служители от администрацията относно степента на ангажираност на потребителите на отворени данни.

Целта на настоящия индикатор е да оцени възприятието на самите служители на администрацията, по отношение на ангажираността на потребителите.

Възможните отговори са по четиристепенна скала от 0 до 3 т. За целта във въпросника, предназначен за служители на оценяваната администрация, се включва следния въпрос:

„За какво използват отворените данни потребителите, които достъпват и свалят отворените данни, създадени и публикувани от Вашата администрация?“

Възможни отговори на въпроса, предназначен за остойностяване и оценка по И4.3:

Този документ е създаден в рамките на проект № BG05SFOP001-2.009-0112 „Подобряване и граждански мониторинг на прозрачността на публичната информация и предоставянето на отворени данни - гаранция за повишено гражданско участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от ЕС чрез Европейския социален фонд.

3 т. – Потребителите търсят и използват отворени данни за участие в дейности по формулиране и разработване на политики, проекти на нормативни актове и др.

2 т. – Потребителите търсят и използват отворени данни за контрол и мониторинг на дейността на администрацията.

1 т. – Потребителите търсят и използват отворени данни за защита на лични и бизнес права и интереси.

0 т. – Като цяло активността на потребителите е ниска – малко на брой сваляния на отворени данни.

При задаване на подобен въпрос е нормално отделните представители на администрацията да дават различни отговори. Ако не се търси и получава един обобщен въпросник, а се получават и обобщават по-голям брой въпросници, попълнени от различни служители, резултатът ще бъде процентно разпределение на отговорилите, между различните възможни отговори.

Предвид факта, че е нереалистично да се очаква ситуация, в която 100% от отговорилите посочват отговор за 2 или 3 точки, препоръчваме 2 точки да се дават при поне 30% отговори за 2 точки и под 30% отговори за 3 точки. Съответно, препоръчваме при наличие на поне 30% отговори за 3 точки, да се дават на цялата администрация 3 точки по индикатора.

Тези проценти показват един достатъчен брой представители на организацията, имащи разбиране за целите и ангажираността на потребителите на отворени данни, за да се присъди съответния брой точки.

В допълнение, при положителна промяна в процента на посочилите даден отговор, оценяващите могат да проследяват и положителни тенденции.

Индикатор 4.4: Оценка от страна на гражданите относно целите, за които използват отворени данни (И4.4)

Целта на настоящия индикатор е да оцени възприятието на гражданите, по отношение на целта, за която използват отворени данни, създадени от оценяваната администрация и по този начин да оцени гражданската им ангажираност.

Възможните отговори са по четиристепенна скала от 0 до 3 т. За целта във въпросника, предназначен за граждани се включва следния въпрос::

„За какво използвате отворените данни, създадени и публикувани от администрация X?“

Възможни отговори на въпроса, предназначен за остойносттаване и оценка по И4.4:

3 т. – За участие в дейности по формулиране и разработване на политики, проекти на нормативни актове и др.
2 т. – За дейности по контрол и мониторинг на дейността на администрацията.
1 т. – За постигане и защита на лични или бизнес права и интереси.
0 т. – Не използвам отворените данни.

При задаване на подобен въпрос е нормално отделните анкетиращи да дават различни отговори, като резултатът ще бъде процентно разпределение на отговорилите, между различните възможни отговори.

Предвид факта, че е нереалистично да се очаква ситуация, в която 100% от отговорилите посочват отговор за 2 или 3 точки, препоръчваме 2 точки да се дават при поне 25% отговори за 2 точки и под 25% отговори за 3 точки. Съответно, препоръчваме при наличие на поне 25% отговори за 3 точки, да се дават на цялата администрация 3 точки по индикатора.

Тези проценти показват един достатъчен брой анкетиращи, имащи разбиране за целите, за които се използват отворените данни, за да се присъди съответния брой точки и кореспондират и на нагласите на гражданите, установени с представително социологическо проучване, в рамките на настоящия проект.

В допълнение, при положителна промяна в процента на посочилите даден отговор, оценяващите могат да проследяват и положителни тенденции.

V. ОСНОВНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ И СЪТЪПКИ ПРИ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА МОНИТОРИНГ НА ПРОЦЕСА ПО ФОРМУЛИРАНЕ И МОНИТОРИНГ НА ПОЛИТИКИ

1. Основни източници на информация

Основните източници на информация, които могат да бъдат използвани по време на мониторинга са:

- Основните нормативни актове, в т.ч.:
  - Закон за достъп до обществена информация
  - Наредба за стандартните условия за повторно използване на информация от обществеността и за нейното публикуване в отворен формат
  - Закон за защита на личните данни
  - Закон за финансовото управление и контрол в публичния сектор
  - Закон за администрацията

- Специални нормативни актове, регламентиращи създаването, публикуването, предоставянето на информация от съответната администрация, обект на граждански мониторинг
- Вътрешни нормативни актове и/ или правила на самата администрация
- Портал за отворени данни на Република България (<https://data.egov.bg/>)
- Официалните интернет страници на оценяваните администрации, в това число интернет страници или портали за отворени данни, за специфични проекти или дейности на администрациите
- Портал за обществени консултации (www.strategy.bg)
- Портал за консултативни съвети (<http://www.saveti.government.bg/>)
- Стратегии, планове и програми на администрациите в областта на създаването, публикуването, предоставянето на информация
- Доклади и отчети за изпълнението на конкретните стратегии, планове и програми
- Официални интернет страници на НПО и др. заинтересовани страни
- Кореспонденция (формална и неформална) със съответните заинтересовани страни
- Протоколи от обществени обсъждания и други събития, свързани със създаване, публикуване, предоставяне на информация в отворен формат
- Резултати от проучвания, анализи, изследвания и др., в областта на отворените данни, проведени от администрацията или от представители на различни заинтересовани страни
- Други релевантни документи
- Писма за искане на информация от администрацията
- Анкети сред служителите на администрацията
- Анкети сред граждани

2. Отделни стъпки и срокове за измерването на индикаторите

По-долу са представени отделните стъпки, които осъществяващият мониторинг върху прозрачността на публичната информация и предоставянето на отворени данни, следва да предприеме за измерване на всеки от предвидените индикатори. Стъпките не обхващат изчерпателно всички възможни процедури и начини за набиране на необходимата информация, а имат за цел да насочат прилагания Методиката към основните подходи, които могат да се приложат:

- 1) Извършване на проверка на Портала за отворени данни на Република България и на интернет страницата на съответната администрация (в това число на

Този документ е създаден в рамките на проект № BG05SFOP001-2.009-0112 „Подобряване и граждански мониторинг на прозрачността на публичната информация и предоставянето на отворени данни - гаранция за повишено гражданско участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от ЕС чрез Европейския социален фонд.

интернет страници, създадени от администрацията по конкретни проекти, дейности или специално за целите на отворените данни) относно наличието на:

- обособена секция, където да са публикувани нормативни актове, вътрешни правила, описание на функции и служители, стратегически документи и др. (И1.1), (И1.3);
  - публикувана обществена информация в отворен машинночетим формат, както и свързана с отворените данни информация – информационни материали, обучения, резултати от анализи и др. (И1.2), (И1.4), индикаторите по критерий 2;
  - наличие на процедура или механизъм за мониторинг на отворените данни от страна на администрацията и на резултати от извършван такъв мониторинг (И3.1), (И3.2), (И4.1.), (И4.2);
  - информация за организирани от администрацията обществени обсъждания, консултации, конкурси, събития, хекатони и др. (И2.4), (И4.1.), (И4.2);
  - публикувани резултати от проучвания, анализи, изследвания и др., в областта на отворените данни, проведени от администрацията, или от представители на различни заинтересовани страни (И3.1), (И3.2), (И4.1.), (И4.2).
- 2) Извършване на проверка в други средства за масова информация, интернет страници на представители на заинтересовани страни и др., относно наличието на:
- информация за организирани от администрацията обществени обсъждания, консултации, конкурси, събития, хекатони и др. (И2.4), (И4.1.), (И4.2);
  - публикувани резултати от проучвания, анализи, изследвания и др., в областта на отворените данни, проведени от администрацията или от представители на различни заинтересовани страни (И3.1), (И3.2), (И4.1.), (И4.2).
- 3) Изпращане на писмо до съответната администрация, с искане на информация, която не е публичнодостъпна, касаеща индикаторите по Критерий 1, както (И3.1), (И3.2), (И4.1.), (И4.2).
- 4) Разпращане на въпросници до служителите на съответната администрация относно индикатори (И3.3) и (И4.3).
- 5) Извършване на анкетно проучване сред представители на заинтересованите страни относно индикатори (И3.4) и (И4.4). Начинът на извършване на анкетното проучване зависи от вида на заинтересованите страни, използващи отворените данни на съответната администрация. В случаите в които данните се използват от неопределено широк кръг потребители (например данни за

чистота на атмосферен въздух), може да се проведе национално представително проучване. В други случаи, ако кръгът на заинтересованите страни е по-тесен (например представители на определена професия или бизнес), проучването може да се изпрати до съсловни, професионални или бизнес организации. Когато сред заинтересованите страни са и НПО, анкетното проучване се изпраща и до тях.

VI. Определяне на комплексна оценка и представяне на резултатите

След остойностяване на всички въпроси от Механизма, се изчислява общата нетна стойност на проведената оценка, изразена в точки.

Максималната стойност, която може да бъде получена е 48 точки (4 критерия x 4 индикатора x 3 точки = максимална стойност).

Всяка една от администрациите, съобразно получените резултати, ще попадне в една от следните четири групи:

- администрации с много добра прозрачност на публичната информация и предоставяне на отворени данни – над 75% от максималната оценка (от 37 до 48 точки);
- администрации с добра прозрачност на публичната информация и предоставяне на отворени данни – над 50% от максималната оценка (от 25 до 36 точки);
- администрации със задоволителна прозрачност на публичната информация и предоставяне на отворени данни – над 25% от максималната оценка (от 13 до 24 точки);
- администрации с незадоволителна прозрачност на публичната информация и предоставяне на отворени данни – под 25% от максималната оценка (от 0 до 12 точки).

В случай че Механизмът за мониторинг се прилага към дадена администрация в няколко последователни периода, е добре да се оцени и тенденцията в развитието на прозрачността на публичната информация и предоставяне на отворени данни.